

Нормативні і процесуальні підстави юридичної відповідальності судді

Normative and Procedural Grounds for Legal Liability of a Judge

Ярослав Скоромний¹
Yaroslav Skoromnyy

¹ Lviv University of Business and Law
99 Kulparkivska Street, Lviv, 79021, Ukraine

DOI: [10.22178/pos.65-1](https://doi.org/10.22178/pos.65-1)

JEL Classification: K40

Received 20.11.2020
Accepted 26.12.2020
Published online 31.12.2020

Corresponding Author:
skoromnyy.yaroslav@ukr.net

© 2020 The Author. This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 License

Анотація. У статті розкрито основні засади становлення нормативних і процесуальних підстав юридичної відповідальності судді. З'ясовано, що притягнення судді до юридичної відповідальності згідно нормативно-правової підстави свідчить про обов'язковість закріплення у законі відповідного переліку правопорушень. Визначено, що притягнення судді до юридичної відповідальності на нормативних підставах свідчить про вчинення протиправного діяння (з об'єктивної точки зору), яке насамперед закріплюється відповідним рівнем нормативних заборон. Встановлено, що основна суть фактичної підстави притягнення судді до юридичної відповідальності полягає у вчиненні дії чи бездіяльності з боку судді та вказує на заборонену правову норму, у тому числі на правопорушення. З'ясовано, що суть процесуально-правових підстав притягнення судді до юридичної відповідальності насамперед залежить від чіткості рішення спеціальних органів, які є компетентними у сфері призначення заходів накладення юридичної відповідальності на суддю. Доведено, що процесуальні умови притягнення суддів до юридичної відповідальності на сьогодні чітко взаємопов'язані із ініціативою провадження відносно них. Визначено, що основні засади притягнення суддів до юридичної відповідальності слід трактувати як закріплені у законі об'єктивні ознаки діяння (дії чи бездіяльності), вчиненого суддею на протиправних засадах, внаслідок чого виникає шкода фундаментальному праву особи, відносно якої вчинено правопорушення, на надання їй гарантій на здійснення справедливого правосуддя. Запропоновано перспективами подальших досліджень у визначеному напрямку визначити проведення досліджень ключових підстав притягнення судді до різних видів юридичної відповідальності за вчинення ним правопорушення.

Ключові слова: суддя; юридична відповідальність; дисциплінарний проступок; правопорушення.

Abstract. The article defines the basic principles of formation of normative and procedural grounds of legal responsibility of a judge. It has been found out that bringing a judge to a legal obligation by the regular basis indicates the necessity to enshrine the relevant list of offences in law. It has been determined that getting a judge to legal responsibility on regulatory grounds means committing an illegal action (from an objective point of view), primarily enshrined in the appropriate level of regulatory prohibitions. It has been established that the main essence of the factual basis for bringing a judge to legal responsibility is the action or inaction of a judge which indicates a prohibited legal norm, including offences. It has been found that the essence of the procedural and legal grounds for bringing a judge to legal liability primarily depends on the clarity of the decision of unique bodies that are competent in the field of imposing measures of legal liability on a judge. It has been proved that the procedural conditions for bringing judges to justice today are interrelated with the initiative of proceedings against them. It is determined that the basic principles of bringing judges to justice should be interpreted as objective signs of an act (action or

inaction) committed by a judge on illegal grounds, which is the fundamental right that guarantees the victim of offence administration of fair justice is damaged. Researching the critical grounds for bringing a judge to various types of legal liability for committing an offence as prospective in further research in this direction has been suggested.

Keywords: judge; legal liability; disciplinary misconduct; offence.

ВСТУП

На сьогодні у юридичній літературі зосереджено кілька основних підстав стосовно притягнення винних, у тому числі суддів, до юридичної відповідальності. Так, це процесуально-правові підстави, нормативно-правові підстави та фактичні підстави [1, с. 41].

Однак, як показує практика, притягнення суддів до юридичної відповідальності, виходячи із нормативних та процесуальних підстав, має певні особливості та регулюється відповідними законодавчими та нормативно-правовими актами.

Опираючись на зазначене вище, актуальність тематики наукової статті полягає у представленні особливостей притягнення суддів до юридичної відповідальності, виходячи із нормативних та процесуальних підстав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що проблематика притягнення суддів до юридичної відповідальності на сьогодні є широко досліджуваною серед багатьох науковців-правників та юристів-практиків. Зокрема основні дослідження у цьому напрямку проводять П. Андрушко [2], В. Виноградов [1], Н. Витрук [3], О. Кваша [4], М. Клеандров [5], Н. Малєїн [6], С. Подкопаєв [7], А. Шевченко [8], І. Самошенко [9], М. Фарукшин [9] та інші.

Разом з тим, питання нормативних і процесуальних підстав притягнення суддів до юридичної відповідальності регулюються такими чинними законодавчими та нормативно-правовими документами, як: Цивільний кодекс України [10]; Кримінальний кодекс України [11]; Кодекс України про адміністративні правопорушення [12]; Конституція України [13]; Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [14]; Рішення Ради суддів України щодо стану незалежності судів і суддів в Україні [15].

Однак, як засвідчує системний аналіз літературних джерел, включаючи дослідження законодавчих та нормативно-правових документів [10, 11, 12, 13, 14, 15], проблематика

притягнення суддів до юридичної відповідальності на сьогодні хоч і є широко дослідженою, проте потребує проведення більш ґрунтовніших досліджень, зокрема у напрямку виокремлення нормативних і процесуальних підстав притягнення суддів до юридичної відповідальності.

Метою статті є дослідження і розкриття основних засад становлення нормативних і процесуальних підстав юридичної відповідальності суддів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Притягнення суддів до юридичної відповідальності згідно нормативно-правової підстави свідчить про те, що у законі має бути закріпленим певний перелік правопорушень за які передбачено притягнення до юридичної відповідальності. Окрім того, мають бути визначені спеціальні види, заходи та умови притягнення суддів до юридичної відповідальності.

Відповідно до досліджень М. Малєїна, якщо має місце факт правопорушення, то згідно із цим правопорушника потрібно притягнути до юридичної відповідальності і навпаки, якщо немає правопорушення, то можливого правопорушника до юридичної відповідальності не притягають [6, с. 130].

Теоретично у правовій науці існує теза, згідно якої притягнення правопорушника до юридичної відповідальності на нормативних підставах свідчить про вчинення протиправного діяння (з об'єктивної точки зору), яке насамперед закріплюється відповідним рівнем нормативних заборон. Водночас у ситуації, коли спостерігається притягнення правопорушника до юридичної відповідальності, існує позиція, згідно якої потрібно чітко окреслити склад правопорушення. Також повинна мати місце ситуація, за якої слід визначити об'єктивні ознаки вчиненого правопорушення, а також шкоду, яка виникла [9, с. 78].

Окрім того, слід визначити причинно-наслідковий зв'язок між вчиненим правопорушенням та шкодою, яка виникла за резуль-

татами вчинення такого правопорушення. Відсутність одного із вищезазначених елементів, які входять до складу правопорушення, створює перешкоду для притягнення правопорушника до юридичної відповідальності (така ситуація насамперед стосується притягнення суддів до юридичної відповідальності) [9, с. 78].

Що стосується фактичної підстави притягнення правопорушника до юридичної відповідальності, то основна її суть полягає у вчиненні дії чи бездіяльності з боку правопорушника та вказує на заборонену правову норму, у тому числі на правопорушення. При цьому юридична відповідальність за таке правопорушення є доволі припустимою за винятком інших випадків [9, с. 71].

Розглядаючи процесуально-правові підстави притягнення правопорушника до юридичної відповідальності, слід відмітити, що їх суть насамперед залежить від чіткості рішення спеціальних органів, які є компетентними у сфері призначення заходів накладення юридичної відповідальності на правопорушника. При цьому порядок притягнення правопорушника до юридичної відповідальності повинен базуватися на законних підставах [3, с. 230].

Водночас, опираючись на зазначене вище, процесуальну підставу притягнення правопорушника до юридичної відповідальності слід трактувати дещо ґрунтовніше. Так, багато дослідників дотримується думки, за якої важливість процесуальних умов проявляється у спеціальній діяльності уповноважених на те державних органів, які є компетентними у вирішенні таких питань [9, с. 93].

Практика Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя доводить, що процесуальні умови притягнення суддів до юридичної відповідальності на сьогодні чітко взаємопов'язані із ініціативою провадження відносно них. Так, найчастіше зміст правопорушень суддів стосується дій чи бездіяльності за виборчими процесами чи слуханнями резонансних справ, які у більшості випадків взаємопов'язані із справами проти правопорушень, вчинюваних відомими політиками.

Своєю чергою, правові підстави притягнення суддів до юридичної відповідальності за дослідженнями М. Вітрука слід розглядати з но-

рмативно-правової та сутнісної точок зору. При цьому, відповідальність правопорушника за результати вчинення ним правопорушення настає із моменту вчинення ним правопорушення. У такому випадку мають місце фактичні та нормативно-правові підстави притягнення правопорушників у тому числі суддів) до юридичної відповідальності [3, с. 231]. З огляду на те така думка є досить-таки переконливою, оскільки дозволяє охарактеризувати підстави притягнення суддів до юридичної відповідальності як з позиції нормативного, так і з позиції фактичного аспектів.

Опираючись на зазначене вище, основні засади притягнення суддів до юридичної відповідальності слід трактувати як закріплені у законі об'єктивні ознаки діяння (дії чи бездіяльності), вчиненого суддею на протиправних засадах, внаслідок чого виникає шкода фундаментальному праву особи, відносно якої вчинено правопорушення, на надання їй гарантій на здійснення справедливого правосуддя. При цьому процедура притягнення судді до юридичної відповідальності, за винятком визначених у законодавстві підстав, повинна базуватися також і на інших засадах, зокрема на особливостях з'ясування деліктоздатності судді, особливостях доведення вини судді, особливостях визначення причинно-наслідкового взаємозв'язку між вчиненим суддею правопорушенням та наслідками такого правопорушення.

Основними підставами притягнення судді до цивільної відповідальності виступають підстави, які чітко окреслені у Цивільному кодексі України [10].

Своєю чергою, підставами притягнення судді до кримінальної відповідальності виступають підстави, що окреслені у Кримінальному кодексі України [11].

Водночас підстави притягнення судді до адміністративної відповідальності регулюються положеннями Кодексу України про адміністративні правопорушення [12].

Так, відповідно до статті 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення [12] основною підставою притягнення правопорушника до адміністративної відповідальності виступає вчинення протиправної та водночас винної (на умисній чи необережній засадах) дії або бездіяльності, внаслідок чого

порушується громадський порядок, права, власність чи свободи громадян стосовно спеціально визначеного порядку управління, внаслідок чого законодавством передбачається притягнення правопорушника до адміністративної відповідальності.

Особливості притягнення судді до дисциплінарної відповідальності регулюються положеннями Конституції України [13]. Так, відповідно до статті 126 Конституції України, зокрема пунктами 5 та 6 визначено, що звільнення судді із посади відбувається спеціальним органом, який його призначив на таку посаду у наступних випадках, коли:

- 1) закінчився термін призначення судді на посаду;
- 2) суддя досяг 65-річного віку;
- 3) суддя не має належної можливості виконувати професійні обов'язки у зв'язку із станом здоров'я;
- 4) суддя порушує вимоги стосовно несумісності;
- 5) суддя порушує присягу;
- 6) набирає законності вирок стосовно судді, якого обвинувачують у вчиненні правопорушення;
- 7) суддя припиняє громадянство України;
- 8) суддю визнають безвісті відсутнім чи оголошують померлим;
- 9) суддя подав заяву про відставку чи заяву про звільнення із посади судді за особистим бажанням.

Своєю чергою повноваження судді припиняються у випадку смерті судді [13].

Опираючись на представлені вище підстави, за якими спостерігається припинення суддею суддівських повноважень, їх варто умовно класифікувати на дві особливі групові категорії – у першу групову категорію слід віднести ті перешкоди, які насамперед перешкоджають судді у подальшому виконувати свої професійні обов'язки, зокрема це неналежна можливість виконувати професійні обов'язки у зв'язку із станом здоров'я, порушення вимог стосовно несумісності, вчинення суддею суттєвого дисциплінарного проступку або грубого (та водночас систематичного) нехтування обов'язками, які є несумісними із його професійним статусом.

Своєю чергою, у другу категорію слід віднести ті підстави, які представлені пунктом 9 статті 126 Конституції України [13], тобто подання заяви про відставку чи заяви про звільнення із посади судді за власним бажанням. Окрім того, до цієї групової категорії слід віднести і підставу, за якою суддя подає незгоду на переведення на посаду судді до іншого суду у випадку ліквідації або реорганізації суду, у якому він обіймає посаду судді, а також підставу, за якої порушується прямий обов'язок судді підтвердити законність джерел походження особистого майна.

Окрім того, особливу увагу слід звернути на поняття дисциплінарного проступку судді. У положеннях Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [14] поняття дисциплінарного проступку судді є загалом не розкритим. Проте розкриття сутності поняття «дисциплінарний проступок судді» міститься у багатьох юридичних джерелах.

З огляду на те, С. Подкопаєв пропонує розуміти під поняттям «дисциплінарний проступок судді» протиправне порушення службових обов'язків суддею, яке носить характер вини судді, внаслідок чого обмежуються чи порушуються законні права і інтереси інших осіб чи виникає ситуація перешкоджання проведенню справедливого та неупередженого правосуддя [7, с. 119].

Водночас Г. Шевченко зауважує, що дисциплінарний проступок судді виступає важливою підставою притягнення судді до дисциплінарної відповідальності [8, с. 4].

Представлені вище тлумачення поняття «дисциплінарний проступок судді» мають неабияке доктринальне значення. Тому важливим виникає питання представлення на законодавчому рівні усіх можливих підстав притягнення судді до дисциплінарної відповідальності за вчинення правопорушень. За результатами таких дій досягаються принципи індивідуалізації та справедливості притягнення винних до відповідальності за результатами накладення на них дисциплінарних стягнень.

Практика функціонування Вищої кваліфікаційної комісії України та Вищої ради правосуддя доводить, що досить поширеними є випадки, за яких формується низка підстав, визначених законом, стосовно вчинення суддею

дисциплінарного проступку та притягнення його до дисциплінарної відповідальності.

Слід відмітити, що у багатьох країнах Європейського Союзу та Співдружності Незалежних Держав існують індивідуальні підходи до визначення підстав стосовно притягнення судді до дисциплінарної відповідальності за вчинення правопорушень чи у гіршому випадку – звільнення судді.

Так, у Бельгії, Іспанії, Італії, Литві, Німеччині, Польщі, Словенії, Туреччині, Франції та Японії має місце практика притягнення судді до дисциплінарної відповідальності (у деяких випадках практика звільнення судді) за порушення службових обов'язків, які визначені законом чи за їх виконання неналежним чином або недобросовісне виконання. У Білорусі, Естонії, Італії, Литві, Казахстані, Кіпрі, Молдові, Румунії та США суддів притягають до дисциплінарної відповідальності (у деяких випадках звільняють) за порушення чи недотримання правил суддівської етики, зокрема правила, яке становить під загрозу довіру суспільства до судової системи [15, с. 548; 16, с. 75; 17, с. 20].

Притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності (а у деяких випадках звільнення) за недотримання процесуального законодавства, зокрема у вигляді затримання внаслідок розгляду справи відбувається у Естонії, Словенії та Туреччині. Дисциплінарна відповідальність судді за дії, якими порочать звання судді чи завдають шкоду проведенню правосуддя має місце у Вірменії, Литві, Норвегії, Польщі, Румунії, Туреччині, Франції та Японії (у поодиноких випадках за такі діяння суддів також можуть звільнити з посади). Водночас дисциплінарна відповідальність судді за здійснення адміністративного правопорушення поширеною є у Литві, а за недотримання обмежень, які визначаються посадою судді – у Литві та Молдові [15, с. 548; 16, с. 75; 17, с. 20].

Притягнення судді до дисциплінарної відповідальності (а у деяких випадках звільнення) за порушення трудової дисципліни передбачено законодавством Білорусі, Вірменії та Казахстану. Своєю чергою, дисциплінарна відповідальність судді за недотримання вимог чинного законодавства чи за недотримання законності у ході здійснення правосуддя передбачена законодавством Білорусі, Вірменії, Казахстану та Польщі. Виникнення недоліків

у здійсненні правосуддя внаслідок недбалих дій судді за законодавством Вірменії передбачає притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, а у деяких випадках звільнення з посади. Законодавством Мальти передбачено, що суддів притягають до дисциплінарної відповідальності чи у деяких випадках звільняють із посади за нездатність виконувати професійні обов'язки. Натомість у Мальті та Туреччині суддю за невиконання адміністративних обов'язків або притягають до дисциплінарної відповідальності або у поодиноких випадках можуть звільнити із посади [15, с. 548; 16, с. 75; 17, с. 20].

Відповідно до статті 106 «Підстави дисциплінарної відповідальності судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [14] суддя притягається до дисциплінарної відповідальності на засадах загальної юрисдикції. За вчинення дисциплінарного правопорушення на суддю накладаються дисциплінарні стягнення, які загалом передбачають позбавлення судді правового статусу (іншими словами на суддю накладається ординарна дисциплінарна відповідальність. З огляду на те, в основі дисциплінарних правопорушень, за які передбачається накладення дисциплінарних стягнень, лежать:

- 1) навмисна чи унаслідок недбалості незаконна відмова у доступі до процесу правосуддя;
- 2) порушення норм процесуального законодавства внаслідок проведення правосуддя;
- 3) навмисне чи внаслідок недбалості незначення мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін судового процесу стосовно суті проведення правосуддя;
- 4) навмисне чи внаслідок недбалості порушення основ відкритості та гласності процесу правосуддя;
- 5) навмисне чи внаслідок недбалості порушення основ рівності прав усіх учасників процесу правосуддя відповідно до положень, визначених законодавством;
- 6) навмисне чи внаслідок недбалості ненадання правопорушнику права на захист або створення перешкод на реалізацію прав усіх без винятку учасників процесу правосуддя;
- 7) порушень правил стосовно відводу чи самовідводу;

8) затягування розгляду заяви без вагомих на те підстав в період визначеного законодавством терміну чи зволікання із винесенням умотивованого судового рішення чи невчасне направлення копії судового рішення задля її включення в Єдиний державний реєстр судових рішень;

9) неодноразове чи грубе одноразове порушення правил, визначених у положення суддівської етики, внаслідок чого підривається авторитет та довіра до системи правосуддя;

10) навмисне чи через недбалість порушення суддею прав людини та її основоположних свобод внаслідок ухвалення судового рішення;

11) розголошення суддею таємниці, яка охороняється законом, а саме таємниці нарадчої кімнати чи інформації, яка не має бути відомою на момент розгляду справи у закритому судовому засіданні;

12) неповідомлення правоохоронних органів чи органів суддівського самоврядування про ситуації втручання у процес проведення правосуддя, зокрема звертання учасників судового процесу, інших осіб (у тому числі тих, які виконують функції держави) стосовно конкретних судових справ (при цьому повідомити правоохоронні органи та органи місцевого самоврядування слід в період 5-ти днів з моменту здійснення звертання);

13) втручання інших суддів у процес проведення правосуддя;

14) надання заздалегідь недостовірної інформації члену Вищої кваліфікаційної комісії суддів України чи члену Вищої ради правосуддя відповідно до представлення законних вимог на таку інформацію;

15) навмисне порушення норм права або неналежне ставлення до виконання службових обов'язків, передбачених посадою судді, внаслідок чого відбулося скасування чи зміна судового рішення.

Слід відмітити, що наслідки неналежного ставлення судді до виконання посадових обов'язків виявляються Верховним Судом, апеляційною чи касаційною судовими установами.

У ході розкриття тематики наукової статті значну увагу потрібно також звернути на поняття «неправосудність», яке насамперед стосується судових рішень, які ухвалює суддя.

З огляду на те, О. Кваша стверджує, що неправосудне судові рішення – це таке рішення, яке не відповідає законодавчим вимогам стосовно нього, та є необґрунтованим. Разом з тим, неправосудне судові рішення носить неправильний характер застосування правових норм, що у результаті вказує на порушення положень Конституції України [4, с. 208].

Водночас відповідно до Рішення Ради суддів України щодо стану незалежності судів і суддів в Україні [15] правосудним слід вважати рішення, що винесене суддею, який насамперед має повне право на проведення правосуддя. Водночас неправосудним є таке рішення судді, правом на винесення якого позбавлений такий суддя, тобто він не має права проводити правосуддя.

Відповідно до статті 375 «Постановлення суддею (суддями) неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови» Кримінального кодексу України [11] відкривати кримінальні справи стосовно судді можна у випадку, коли прийняте (ухвалене) ним судові рішення є сумнівним.

Поряд з тим, відповідно до позиції багатьох науковців-юристів, неправосудними слід вважати такі судові рішення, які прямо порушують норми процесуального або матеріального права, є незаконними та необґрунтованими і потребують нагального скасування [18, с. 653-655].

Варто зауважити, що ключовою ознакою неправосудності судового рішення з кримінально-правової точки зору виступає кримінально-правове оцінювання ухваленого судового рішення, яке здійснюється стороною обвинувачення та судом. При цьому, суддя, який ухвалив таке судові рішення, недотримується вимог процесуального законодавства, яким насамперед обґрунтовується правова природа ухвалення рішення суддею [2, с. 38].

В контексті зазначеного вище, основними доказами неправосудності судового рішення, прийнятого суддею, виступають:

1) отримання суддею відповідної вигоди за результатами ухвалення такого судового рішення;

2) здійснення незаконного впливу на суддю з ціллю ухвалення ним неправосудного судового рішення;

3) ухвалення судового рішення за результатами розгляду резонансних судових справ [2, с. 39].

У зазначеному вище контексті слід назвати ще одну досить важливу ознаку неправосудності судового рішення, ухваленого суддею. Це ознака порушення процесуальних норм. При цьому таке порушення процесуальних норм вважається досить суттєвим. Як приклад такого порушення, то це може виступати ухвалення судового рішення за результатами розгляду судової справи без участі підсудного у судовому процесі.

Окреслений вище вид злочину, в результаті чого було ухвалене неправосудне судове рішення, прямо не залежить від того [11]:

- а) у якій судовій інстанції було ухвалено судове рішення;
- б) який напрямок судової справи, за підсумком якої було ухвалено неправосудне судове рішення;
- в) який склад суду ухвалив таке рішення, якщо його було ухвалено колегіально.

Таким чином, опираючись на зазначене вище, слід узагальнити сутнісні ознаки вчинюваних суддею ординаторських дисциплінарних проступків, які насамперед полягають у:

- 1) суттєвому порушенні норм чинного законодавства;
- 2) суттєвому порушенні норм поведінки судді, визначених у Кодексі суддівської етики;
- 3) недодержанні посадових обов'язків, визначених посадою судді;
- 4) порушенні правил трудового розпорядку;
- 5) ухваленні судового рішення за результатами недбалого розгляду судової справи.

Разом з тим, існує ряд дисциплінарних правопорушень, вчинюваних суддею, за які його звільняють, тобто суддя у перспективі не може перебувати на посаді судді. Зокрема насамперед це порушення суддівської присяги. При цьому, основні факти такого порушення повинні бути встановлені Вищою кваліфікаційною комісією України чи Вищою Радою правосуддя. Для звільнення судді із посади Вища рада правосуддя за результатами розгляду справи про звільнення судді здійснює подання Верховній Раді України чи Президенту України, при цьому останні видають спе-

ціальний акт (постанова чи указ), у якому зазначається, що суддю звільняють із посади.

Важливо відмітити, що дисциплінарні правопорушення, вчинювані суддею, здебільшого пов'язані із корупцією. З огляду на те, на суддю повинен бути накладений обов'язок підтвердження особистої доброчесності. Однак, у певній мірі це суперечитиме принципу презумпції невинуватості, а також принципам незалежності здійснення правових процедур.

ВИСНОВКИ

Результати опрацювання літературних джерел дозволяють представити розкрити основні засади становлення нормативних і процесуальних підстав юридичної відповідальності судді. За результатами дослідження встановлено, що:

- питання нормативних і процесуальних підстав притягнення судді до юридичної відповідальності регулюються такими законодавчими та нормативно-правовими документами як Цивільний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Конституція України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Рішення Ради суддів України щодо стану незалежності судів і суддів в Україні;
- притягнення судді до юридичної відповідальності згідно нормативно-правової підстави свідчить про обов'язковість закріплення у законі відповідного переліку правопорушень;
- притягнення судді до юридичної відповідальності на нормативних підставах свідчить про вчинення протиправного діяння (з об'єктивної точки зору), яке насамперед закріплюється відповідним рівнем нормативних заборон;
- основна суть фактичної підстави притягнення судді до юридичної відповідальності полягає у вчиненні дії чи бездіяльності з боку судді та вказує на заборонену правову норму, у тому числі на правопорушення;
- суть процесуально-правових підстав притягнення судді до юридичної відповідальності насамперед залежить від чіткості рішення спеціальних органів, які є компетентними у сфері призначення заходів накладення юридичної відповідальності на суддю;

- процесуальні умови притягнення суддів до юридичної відповідальності на сьогодні чітко взаємопов'язані із ініціативою провадження відносно них;

- основні засади притягнення суддів до юридичної відповідальності слід трактувати як закріплені у законі об'єктивні ознаки діяння (дії чи бездіяльності), вчиненого суддею на протиправних засадах, внаслідок чого виникає шкода фундаментальному праву особи, відносно якої вчинено правопорушення, на надання їй гарантій на здійснення справедливого правосуддя. Неправосудним є таке рішення судді, правом на винесення якого позбавлений такий суддя, тобто він не має права проводити правосуддя;

- ординаторські дисциплінарні проступки судді полягають у: суттєвому порушенні норм чинного законодавства; суттєвому порушенні норм поведінки судді, визначених у Кодексі суддівської етики; недодержанні посадових обов'язків, визначених посадою судді; порушення правил трудового розпорядку; ухваленні судового рішення за результатами недбалого розгляду судової справи.

Перспективами подальших досліджень у визначеному напрямку виступають проведення досліджень ключових підстав притягнення судді до різних видів юридичної відповідальності за вчинення ним правопорушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Vinogradov, V. A. (2005). *Otvetstvennost' v mekhanizme ohrany konstitucionnogo stroya* [Ответственность в механизме охраны конституционного строя]. Moscow: Institut prava i publichnoy politiki (in Russian)
[Виноградов, В. А. (2005). *Ответственность в механизме охраны конституционного строя*. Москва: Институт права и публичной политики].
2. Andrushko, P. P. (2014). *Deiaki problemni pytannia kryminalno-pravovoi kvalifikatsii postanovlennia suddeiu (suddiamy) zavidomo nepravosudnoho rishennia v kryminalnomu provadzhenni (st. 375 KK)* [Some problematic issues of criminal-legal qualification of the decision of a judge (judges) of a knowingly unjust decision in criminal proceedings (Article 375 of the Criminal Code)]. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy*, 9(169), 35–39 (in Ukrainian)
[Андрушко, П. П. (2014). Деякі проблемні питання кримінально-правової кваліфікації постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного рішення в кримінальному провадженні (ст. 375 КК). *Вісник Верховного Суду України*, 9(169), 35–39].
3. Vitruk, N. V. (2009). *Obshchaya teoriya yuridicheskoy otvetstvennosti* [General theory of legal liability]. Moscow: Norma (in Russian)
[Витрук, Н. В. (2009). *Общая теория юридической ответственности*. Москва: Норма].
4. Kvasha, O. O. (2006). *Kryminalna vidpovidalnist za postanovlennia suddeiu (suddiamy) zavidomo nepravosudnoho vyroku, rishennia, ukhvaly chy postanovy* [Criminal liability for a judge (judges) ruling on a knowingly unjust sentence, decision, ruling or resolution]. *Pravova derzhava*, 17, 208–315 (in Ukrainian)
[Кваша, О. О. (2006). Кримінальна відповідальність за постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали чи постанови. *Правова держава*, 17, 208–315].
5. Kleandrov, M. I. (2002). *Sudebnye sistemy gosudarstv – uchastnikov SNG: zakonodatel'noe obespechenie* [Judicial systems of the CIS member states: legislative support]. Moscow: YUrist' (in Russian)
[Клеандров, М. И. (2002). *Судебные системы государств – участников СНГ: законодательное обеспечение*. Москва: Юристъ].
6. Malein, N. S. (1985). *Pravonarushenie: ponyatie, prichiny, otvetstvennost'* [Offense: concept, reasons, responsibility]. Moscow: YUridicheskaya literatura (in Russian)
[Малеин, Н. С. (1985). *Правонарушение: понятие, причины, ответственность*. Москва: Юридическая литература].

7. Podkopaiev, S. V. (2005). Pro pidstavu dystsyplinarnoi vidpovidalnosti suddiv [On the basis of disciplinary liability of judges]. *Yurydychnyi visnyk*, 12, 119–121 (in Ukrainian)
[Подкопаев, С. В. (2005). Про підставу дисциплінарної відповідальності суддів. *Юридичний вісник*, 12, 119–121].
8. Shevchenko, A. V. (2013). *Dystsyplinarna vidpovidalnist suddiv Ukrainy* [Disciplinary liability of judges of Ukraine] (Doctoral thesis). Kyiv (in Ukrainian)
[Шевченко, А. В. (2013). *Дисциплінарна відповідальність суддів України* (Автореферат кандидатської дисертації). Київ].
9. Samoshchenko, I. S., & Farukshin, M. H. (1971). *Otvetsstvennost' po sovetskomu zakonodatel'stvu* [Responsibility under Soviet law]. Moscow: YUridicheskaya literatura (in Russian)
[Самощенко, И. С., & Фарукшин, М. Х. (1971). *Ответственность по советскому законодательству*. Москва: Юридическая литература].
10. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [The Civil Code of Ukraine] (Ukraine), 16.01.2003, No 435-IV. Retrieved November 1, 2020, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (in Ukrainian)
[Цивільний кодекс України (Україна), 16.01.2003, № 435-IV. Актуально на 01.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>].
11. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal codex of Ukraine] (Ukraine), 05.04.2001, No 2341-III. Retrieved November 1, 2020, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (in Ukrainian)
[Кримінальний кодекс України (Україна), 05.04.2001, № 2341-III. Актуально на 01.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>].
12. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Ukraine on Administrative Offenses] (Ukraine), 07 December 1984, No 80731-10. Retrieved September 1, 2020, from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (in Ukrainian)
[Кодекс України про адміністративні правопорушення (Україна), 07 грудня 1984, № 80731-10. Актуально на 01.09.2020. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>].
13. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine] (Ukraine), 28 June 1996. Retrieved August 1, 2020, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (in Ukrainian)
[Конституція України (Україна), 28 червня 1996 р. Актуально на 01.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>].
14. Pro sudoustrii i status suddiv [On the Judiciary and Status of Judges] (Ukraine), 02.06.2016, No 1402-VIII. Retrieved September 1, 2020, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1589> (in Ukrainian)
[Про судоустрій і статус суддів (Україна), 02.06.2016, № 1402-VIII. Актуально на 01.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1589>].
15. Rada suddiv Ukrainy. (2015, February 05). Rishennia 1 shchodo stanu nezalezhnosti sudiv i suddiv v Ukraini [Decision 1 on the state of independence of courts and judges in Ukraine]. Retrieved from <http://rsu.gov.ua/ua/documents?id=9&page=16&per-page=8> (in Ukrainian)
[Рада суддів України. (2015, Лютий 05). *Рішення 1 щодо стану незалежності судів і суддів в Україні*. URL: <http://rsu.gov.ua/ua/documents?id=9&page=16&per-page=8>].
16. N. d. (2010). Mizhnarodni standarty u sferi etyky ta povedinky suddiv [International standards in the field of ethics and conduct of judges]. *Yurydychnyi zhurnal*, 10, 75–109 (in Ukrainian)
[N. d. (2010). Міжнародні стандарти у сфері етики та поведінки суддів. *Юридичний журнал*, 10, 75–109].
17. Neshataeva, T. N. (2011). *Modernizaciya statusa sud'i: sovremennye mezhdunarodnye podhody* [Modernization of the status of a judge: modern international approaches]. Moscow: Norma – INFRA-M (in Russian)

[Нешатаева, Т. Н. (2011). *Модернизация статуса судьи: современные международные подходы*. Москва: Норма – ИНФРА-М].

18. Vetrov, N. I., & Lyapunov, YU. I. (1998). *Ugolovnoe pravo. Osobennaya chast'* [Criminal law. Special part]. Moscow: Novyj yurist (in Russian)
[Ветров, Н. И., & Ляпунов, Ю. И. (1998). *Уголовное право. Особенная часть*. Москва: Новый юрист].